

Egy élet a szennyvíz- elvezetés és -tisztítás szolgálatában

Az idei első lapszámában a 2020. év Reitter Ferenc-díjasának élettörténetét és a víziközmű-szolgáltatásról, szűkebben a szennyvíz iparágról felhalmozott tapasztalatát ismerhetjük meg. Érdekes ez szakembernek, de olyannak is, akit inkább az elmúlt negyven-ötven év történelme érdekel.

MÁRIALIGETI BENCE: Gratulálok a Reitter Ferenc-díjhoz! Reitter Ferenc nevéhez fűződik Budapest csatornahálózatának tervezése, kialakítása. Olyan feladatok, melyek az Ön életútját mint a Fővárosi Csatornázási Művek sokat megélt vezetőjét napi szinten megtalálták. Nem ad ez egyfajta különös kapcsolatot, rokonságot Önök között, ha használhatom ezt a szót?

OSZOLY TAMÁS: A Reitter Ferenc-díj meglepett. Örülök, hogy számos kiváló szakember közül most rám esett a választás. Tisztában vagyok azzal, hogy sokan tesznek sokat a víziközmű-szolgáltatás területén. A díjat többre becsülöm, mint bármilyen tudományos fokozat elérését.

Köszönet mindazoknak, akik segítettek munkámat, támogattak, megosztották velem gondolataikat, és befogadták az enyémeiket. Legyen részük számos, hasonlóan kellemes meglepetésben. Jó érzéssel tölt el, hogy Reitter Ferenc a városrendezésen túl és elsősorban a csatornázás területén, a mostani

szakmában tevékenykedett. Az ő és utódai előrelátásának köszönhetően létesültek úgy a csatornázási alaplakások, a főgyűjtők, záporkiömlők, hogy ma is ezek adják a gerincét a főváros szenny- és csapadékvíz-elvezető rendszerének. Bölcs, nagy formátumú, előrelátó mérnök volt, méltán neveztek el róla a díjat. Egy-egy felhőszakadás során áldjuk az ő, Martin Ottó, Klimm Mihály és Fodor József nevét.

MB: De ne szaladjunk annyira előre, kanyarodjunk vissza az elejére! Honnan került a szakma közelébe? Egyenes út vezetett az általános iskolából, gimnáziumból a vizes mérnöki pályára?

OT: Mérnöki hasonlattal mondhatnám azt, ami talán sokunkban megmaradt középiskolai fizikatanulmányokból: az elvégzett munka a kezdő- és végpont távolságától függ, nem a megtett úttól. Volt élő példa a családban, ami hatott rám, motivált, de azért nem egyenesen mentem.

Oszoly Tamás a Reitter Ferenc díjjal

1954-ben születtem, zene tagozatos általános iskolába jártam zongora szakra, ahol az orosz tanárnő beteges volt, így karéneke vagy zenekari próba volt oroszóra helyett. A felső tagozat idején édesanyám unszolására eljegyeztem magam az uszodával, sok időt töltöttem vízben, először mint úszó, majd mint vízilabdázó, ez kitartott a középiskola végéig. Nem voltam kiugró tehetség, de a társaság nagyon jó volt az uszodában. Az első gimnáziumi évnytől szembesültem azzal, hogy angol vagy fizika szak helyett orosz nyelv és irodalom tagozatos lettem. Be kellett hozni a karéneke és zenekari próbák okozta négyéves lemaradást, így az uszodához társult az orosz nyelv intenzív tanulása is. Így teltek a gimnáziumi évek.

Ratkó-korszakos gyerek lévén nem volt könnyű egyetemre jutni, a bejutáshoz vélhetően nem vittem volna elegendő pontot a középiskolai teljesítményem

alapján. Külföldi állami ösztöndíj elnyeréséhez viszont nem számított az előélet, csak a felvételi vizsga, továbbá, ha az jól sikerült, elismerték a hazai egyetemre történő felvételi vizsgának is. Két lehetőség több, mint egy, ezért bejelentkeztem lengyelországi tanulmányra környezetmérnök, víz- és szennyvíztechnológus, szeméttartalomtalanítás szakra.

A zene szeretete és a vizes szakma a családban egyébként hagyomány volt, atyai nagyapám és édesapám jogászként, anyai nagyapám vízműves mérnökként gyakorolta.

Budapest ostromára készülve a vízművek három vízellátási körzetre osztotta a várost. Kettőt a bal parton, egyet a jobbon. Három körzetvezetőt is kijelöltek, akik feladata a vízellátás biztosítása volt, mindenáron. Mérnök nagyapámat óbudai lakosként a budai körzet irányításával bízták meg. Már 1944 végén eljuttattak hozzá cirill betűs frontátlépési engedélyt, igazolványt. Naponta bejárt dolgozni. Minden reggel, mintha végső búcsú

lenne, elköszönt az óvóhelyen élő családjától, akik feszülten várták az estét, mikor érkeznek, bebocsátást kérve, mikor kopogtat a légópince ablakán. 56-ban is hasonló helyzet alakult ki, 1,5 éves voltam, de emlékszem arra, milyen öröm volt, amikor végre ép-ségben hazaérkezett.

MB: A vízműves nagypapa életpéldája, szakmai példája alapján a szakirányválasztás tudatos volt, vagy utólag állt össze a „kép”?

OT: Gyerekként láttam, hallottam nagypám munkáját, a dunai vízállások, a meteorológiai előrejelzések nyomon követését, számításokat, az esti, éjszakai telefonokat, az intézkedéseit. Édesapám jogász létére ismerte a vízművek működését, technológiáját. Sokat mesélt nekem erről, a parti szűrésű kutak működéséről, a mechanikai és biológiai szűrésről. Lengyelországra hirdettek meg víz- és szennyvíztechnológus-képzési szakot. Ez felkeltette érdeklődésem, és Lengyelországgal már a történelmi ismereteim miatt is szimpatizáltam.

MB: Orosz nyelv és irodalom tagozat után azért nem triviális, hogy az ember mérnöki pályára lép...

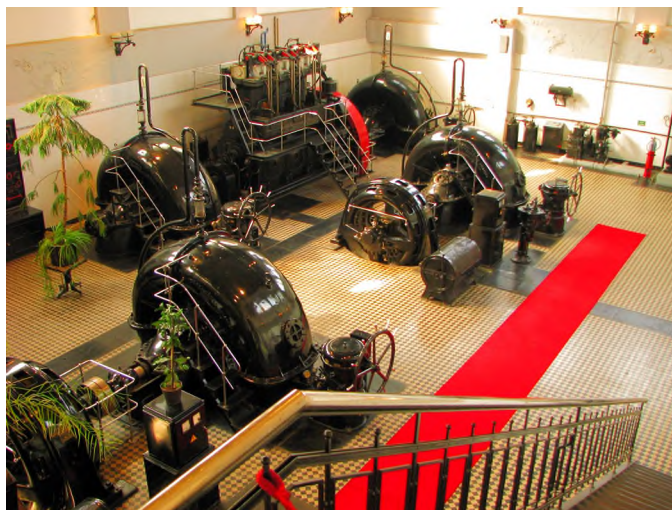
OT: Az 1972. januári felvételi vizsga előtti hónapokban azért bepótoltam lemaradásomat matekból és fizikából. Az orosz felvételre nem kellett készülnöm, mert kortársaimmal ellentétben már nagyon jól beszéltem négy év idomítás után, biztos volt a maximális pontszám. A szóbeli érettségi vizsga előtt megkaptam az értesítést, hogy felvettek. Łódź városában, a Łódź-i Egyetem szervezésében, központosítottan külföldi diákok nyelvi 10 hónapos előkészítése előzte meg az egyetemi tanulmányokat.

Otthonról az egyik barátom levelet küldött nekem a következő címmel: Oszoly Tamás, Lengyelország. A központosított oktatás előnyeit és a lengyel postások logikáját minősíti, hogy a levelet kézhez kaptam.

Az előkészítőn figyelemre méltó módszerekkel, kiváló eredménnyel tanították lengyelül a matekot, a fizikát, a kémiát, a lengyel nyelvet és az általános ismereteket Lengyelországról.

Majd következett a Wrocław-i Műszaki Egyetemen két nagyon nehéz év, melynek során a műszaki tantárgyak szinte mindegyikéből erős képzést kaptunk.

Az egyetemen számoláshoz logarlécet használtunk, papíron kézzel pontosítottunk, ha szükség volt rá. Geodéziából mindig szükség volt rá. A szorzás még csak elment, de időrabló volt hét tizedesjegyű számokat osztani hét tizedesjegyűvel. A téli szünetben hazajöttem, és csoda történt, sikerült vásárolnom egy nagy technikai újdonságot, zsebszámológépet! Épp időben, mert a következő szemeszterben rengeteg gyakorlati mérésünk volt. A kollégiumban pontos időbeosztással ezzel számolt mindenki. Ez a számológép rendkívül strapabíró volt, nem romlott el, könnyedén viselte a folyamatos használatot. Az egyetemi legendák szerint, aki a második év végén leteszi a hidromechanikai szigorlatot, félig a zsebében érezheti a diplomát. Sikerült. A harmadik évtől már partnernek tekintettek minket a tanárok, rájöttünk, hogy milyen fontos volt az erős alapozás, a szakmai tárgyak tanulása,

Ferencváros régi szivattyúkkal

a szinte ömlesztett, konkrét tervezési feladatok teljesítéséhez elengedhetetlen volt a korábban tanultak gyakorlati alkalmazása.

MB: A magyar egyetemen az volt a legenda, hogy sikeres matek-és mechanikaszigorlat után már nem lehet a diplomát elkerülni. Látott akkoriban különbséget magyar és lengyel oktatási rendszer között?

OT: A mérnökképzésben a hazai alapja a vízépítés és a hidrológia volt. Mérnökkollégáim nagyobb ismeretekkel rendelkeztek e területeken. Az állam ezért küldött diákokat technológus szakra. Kiemelt tantárgyak voltak: vízkémia, mikrobiológia, ipari gyártás-folyamatok és szennyvizek, komplett ivóvíz-, valamint települési és ipari szennyvíztisztító technológiák, művek tervezése, ez hiányzott a hazai mérnökképzésből.

Kiváló tanáraink voltak, akik megtanították a lényeglátást, és ez nagyon fontossá vált a későbbekben a szakma gyakorlása során. Diplomamunkámat a biológiai hártya növekedésének matematikai modellezéséből írtam. Elő-diplomamunkaként egy komplett ivóvíztisztító művet kellett megtervezni, részletrajzokkal. Mint állami ösztöndíjasnak itthon már kijelölték a munkahelyemet.

Ferencváros új szivattyúk, 2010

MB: A hazajövetel akkoriban kötelesség volt, vagy szabad választás?

OT: Kötelesség. Az egyetem szerette volna, hogy még két évig maradjak náluk, tanársegédként tanítsak, és folytassam a diplomamunkám, doktoráljak le. Itthon nem járultak hozzá.

Haza kellett jönnöm, és, mint említettem, a munkahelyem már ki is volt jelölve. Innen azonban augusztus közepén kaptam

egy baráti hangú levelet, hogy mégsem foglalkoztatnak. Elkezdtem munkahelyet keresni, tervező nem akartam lenni, inkább a gyakorlatban dolgozni, üzemeltetni. A vízműveknél, mivel ott ismerősen csengett a vezetéknevem és édesanyám leánykori neve, nem akartam elhelyezkedni. Amúgy is a szennyvíztisztítás jobban érdekelt, ezért bejelentkeztem a Fővárosi Csatornázási Művekhez, ahol Vörös Ferenc igazgató külön utasítására az abban az évben már 41. friss diplomásnak felvettek. Szennyvíz-technológusként jókor voltam jó helyen, mert már alapozták az új fővárosi szennyvíztisztító műtárgyait.

Szovjet fúvó a 80-s évekből

MB: Kicsit visszakanyarodva Lengyelországhoz. A hazajövetellel együtt meg is szűnt a kapcsolat az országgal, vagy volt ennek az intenzív időszaknak folytatása?

OT: Napi munkakapcsolatom nincsen Lengyelországgal. Ha a kérdés arra vonatkozik, hogy üzemeltetői munkámban megjelenik-e közvetlenül ez az időszak, akkor erre nem a válasz. Viszont még ma is, több mint 40 év után, ha átlépek a lengyel határt, ha-zaérkezem. Egyik lengyel diáktársammal szinte testvérré fogadtuk egymást, gyakran találkozunk családostól. Feleséggel és a gyerekekkel gyakran jártunk Lengyelországban, ott töltöttük szabadságunk egy részét, bejártuk az országot, a szilveszter Za-

kopanében vagy Krakóban talált minket. Most szünet, az időnket igyeckszünk a még kicsiny unokáinkkal tölteni.

A volt diáktársakkal 5 évente eltöltünk pár napot a hegyekben, ahol nem szomorkodunk. Két professzor, akit még tanársegédként ismertem meg, rendszeresen tartja velem a szinte baráti kapcsolatot. Lengyelországban évente két nagy vízi közműves

Szovjet kotróhíd a 80-s évekből

konferenciát szerveznek. Az egyik lengyel nyelvű, erre kapok a szervezőktől meghívást előadónak. Lehet tanulni is, a lengyel szennyvíztechnika fejlett.

MB: A 41. friss diplomás új belépő a mai világban elég elképzelhetetlenül hangzik, bár véleményem szerint sok vezető örülne neki. Hogyan működött akkoriban a mérnökutánpótlás?

OT: Az FCSM igazgatója, Vörös Ferenc a hetvenes évek végén felismerte, hogy a csatornázás rendkívüli fejlődés előtt áll, növelni kell a szakmaiságot, jól képzett szakemberekre van szükség a vállalatnál. Megújulást akart minden területen, legfőképp a műszakin. Ezt követően is minden évben érkeztek friss diplomások, de már nem ilyen tömegben. Nem volt probléma az utánpótlással, számos akkoriban belépett, jól képzett kolléga került később magas vezetői beosztásba.

MB: Hatékony volt ez a módszer? Így csinálná most is, ha Önön múlna?

OT: Hatékony volt. Nem minden friss diplomás maradt a cégnél. Nem minden jó mérnök jó vezető. De szükség van jó mérnökre, akinek olyan munkát kell adni, ami hasznos a cégnek, és a kolléga is jól érzi magát. Ha akad jó mérnök, aki vezetői tulajdonságokkal, tehetséggel rendelkezik, az siker a cég számára. A fiatal alkalmazott képességeinek, tulajdonságainak, jellemének megismerése időt igényel. Bérszínvonal-gazdálkodásban ez megengedhető, bértömeg-gazdálkodásban nem.

MB: Ma sokan azt gondolják, hogy a mérnöki munka nagyon hasonlító a betanított munkához. Néhány nap vagy egy tanfolyam, és már termőre fordul is egy mérnök munkája.

OT: A mérnökség ezeknek a szakmáknak az alapja. Ráadásul a mérnöknek manapság egyre több mindenhez is kell értenie. Itt egyrészt gondolok arra, hogy manapság alapelvárás, hogy a mérnök értsen a közgazdaságtanhoz, a számvitelhez, de a joghoz is. De másik oldalról gondolok arra is, hogy mérnökként, főleg üzemeltetési mérnökként egyre több mérnöki területhez kell értenie. A mérnökök manapság időhiányban szenvednek, kevés a lehetőség, vagy nincs idő az alaposabb elmélyülésre, az idő sürget. Amikor még a határidők lehetővé tették, a tervezéseknél többszörös tervsűrűk voltak. A tervező konzultált a hatóságokkal, az üzemeltetővel, elkészítette a tervet, amely egy belső tervsűrű is keresztülment, melyre meghívták az üzemeltetőt is, csak ezután adták ki a tervet.

Az FCSM-nél újra összehívásra került egy tervsűrű. Nem csak a kapcsolattartó, hanem a műszaki vezetők, érintettek bevonásával. Utána lehetett tervvéglegesítésről beszélni. Így jó eséllyel lehetett jó tervekről beszélni.

Csak egy példa: A Dél-pesti Szennyvíztisztító Telep megvalósítása előtt három megvalósíthatósági tanulmány készült tervekkel, beruházási és üzemeltetési költségekkel. Volt rá lehetőség.

Manapság erre már nincsen idő. A határidők szorításában feszültebb a mérnöki munka, hogy az eredmény biztos legyen. Előbb-utóbb szerintem vissza fog térni a mérnöki alaposág becsülete.

MB: Mondjuk egy ilyen cégnél, mint az FCSM, mennyi idő alatt fordul termőre egy mérnök munkája?

OT: Területtől függ. Mondjuk a hálózaton öt-hat év. Óriási a terület, és szerteágazóak a problémák. A hálózaton pedig van laikusági kapcsolat is. Nagyon kell ismerni a helyszínt, kell tudni a jogszabályokat, a műszaki környezetet, a rendszert, a hibajelenségeket. Olyan ügyek vannak, melyeket elképzelni is nehéz. A kérdés pedig ritkán kimondottan mérnöki vagy jogi. Olyat lehet mondani csak, hogy inkább jogi vagy inkább műszaki. És ráadásul minden eset más. Ezért is kell a gyakorlat. Nekünk sikerült jó képességű kollégákat felvenni. Egy kisebb területet könnyebb átlátni, de minimum egy-két év ott is kell. Nem vagyok abban biztos, hogy az egyetemen tanítanak annyifajta dolgot, amire szükség van. Tehát sokat kell tanulni is.

MB: Az FCSM-nél jelenleg a mérnöki létszám elegendő?

OT: Jelenleg a mérnöki létszám elegendő.

MB: Mi lehet ennek a titka? Nem gondolnám, hogy a legjobban fizetett mérnöki állások ezek az országban...

OT: Véleményem szerint a szakma érdekessége az önállóság. A mérnökeink önálló munkát végeznek, mindennap másik problémával szembesülnek, melyet meg is kell oldaniuk.

Emellett a cégnél van egy nagyon pozitív hangulat. Nálunk mindenki támogat mindenkit. És az összetartásban nagyot segít egy komolyabb probléma, mondjuk egy rekordméretű árvíz, melyet együtt kell és lehet megoldani. A problémák közös megoldása után másként dolgoznak egymás mellett a kollégák.

MB: A kis kitérő után folytassuk a fiatal mérnökkel.

OT: A cég mérnökóvodájába kerültem, ahol megismerhettem a vállalat tevékenységét, vezetőit, működését. Később a Budakeszi Szennyvíztisztító Telepen dolgoztam mérnökként pár hónapot, mert bevonultattak katonának.

Leszerelésemet követően, 80 júniusától az épülő Észak-budapesti Szennyvíztisztító Telepre irányítottak át közös meg egyezéssel. Novemberben megkezdődött az előmechanika üzemeltetése, ahol fizikai állományú műszakvezető gépészként

dolgoztam váltóműszakban. Nagyon fontos volt ez az időszak, közvetlen vezetői gyakorlatot szereztem, megtanultam, hogy a fizikai állomány meddig terhelhető, mit lehet és kell elvárni tőlük. 82 augusztusában főgépész lettem a telepen, majd decemberben üzemvezető. Feladatomban az új telep üzemeltetésének megszervezése, az állomány feltöltése, a kivitelezés nyomom követése volt. 1986-ban kezdődött meg a szennyvíztisztító biológiai és iszapkezelő fokozatának üzeme. Az átadással szinte egy időben kezdtük meg munkatársaimmal a megbízható üzemeltetés célzó átalakításokat, a szovjet gépészet cseréjét. A beavatkozásoknak, a nyugati berendezések beépítésének, munkatársaim kreativitásának köszönhetően a telep összeállt, határérteken belül tisztított.

MB: A megbízhatósági átalakítást, azaz az orosz berendezések cseréjét „nyugatira” megértem műszaki szempontból. De hogyan volt ez lehetséges KGST-tagország lévén?

OT: Ahol volt hazai műszer, berendezés, azt beszereztük, pl. megvettük a BNV-n bemutatott, a VÍZGÉP PURÁTOR licence alapján gyártott gépi rács prototípusát. A Gamma Művek műszerei beszerezhetőek voltak. Hazai gyártó hiányában kalandokba is bocsátkoztunk.

A drága iszapkondicionáló vasklórszulfát adagolására az eredeti technológiában vízszugárszivattyú szolgált, képzeljük el, milyen szabályozással és pazarlással. Egy ma is jól ismert nyugati cég úgy oldotta meg a kérdést, hogy alkatrészenként szállította be az országba a profi adagolószivattyút, és egy Budapesten kívüli településen szerelte össze. Az első, embargós folyamirányító számítógépet Jánosi kollégám alkatrészenként rendelte meg, kellő időközönként. Le is buktunk, a számlák egy időben, egy nap, egyszerre érkeztek meg.

MB: A gépészet mellett a vezérlés is egy fontos szempont. Mi volt akkor a „menő”?

OT: A telepet irányítástechnika nélkül adták át. Említésre méltó, hogy az előülepítő kotróhidak vezérlését fakerekes óraszerkezetek biztosították, melyek ellenálltak a korrózióknak, viszont javíthatatlanok voltak. Az első elektronikus vezérlés ezen óraszerkezetek kiváltását célozta, stílszerűen svájci berendezéssel. Miután az alapvető berendezéseket működőképés állapotba hoztuk, kézi működtetés mellett kialakítottuk az üzemeltetést, ezután gondolkodtunk el a vezérlésen. Először is be kellett kábelezni az egész telepet olyan érszámmal, hogy az a későbbiekben biztosítsa a távfelügyelet mellett a távirányítást is. Az egyes technológiaegységek vezérlését helyi automatikák, vezérlések végezték. Ezekből csak egyes, üzemeltetésre jellemző jelek ke-

rültek kezdetben a diszpécserközpontba. Az automatika a fizikai paramétereken alapult, minőségi jellemzők mérésére alkalmas online műszerek még nem léteztek. Beszerezhetőek voltak azonban már online oxigénmérő műszerek és áramlásszabályzó szelvények is, így a legfontosabb, a reaktorok oxigénbevitelének szabályozása viszonylag korán megvalósult.

Az első kísérlet a GAMMA Művek analóg központi szabályozórendszerével zajlott, majd a Magyar Tudományos Akadémia által egyedileg fejlesztett, már digitális rendszerével, végül számítógépes megjelenítéssel rendelkező svájci PLC berendezéseket alkalmaztunk, melyek hosszú ideig működtek. Érdekesség, hogy a technológia ezen időben olyan gyorsan fejlődött, hogy mire egy rendszer beüzemelésre került volna, már túlhaladottá vált, új rendszer alkalmazása jelentősen kisebb költségekkel volt megvalósítható. A rendszerváltást követően a beszerzési lehetőségek megnyíltak, a bürokratikus akadályok megszűntek.

Északpest a 2010-s bővítést követően

MB: Mi volt akkoriban a szennyvízes szakág, a szennyvíztisztítás legnagyobb kihívása? Melyek voltak az aktuális fejlesztési célok?

OT: A szennyvízelvezetés, -tisztítás területén az országban jelentős volt a lemaradás. Zárni kellett a közműöllöt. A fővárosban a vidékhez képest sokkal fejlettebb volt a szennyvízelvezetés, de a szennyvíztisztítás a szükségletekhez képest erős lemaradásban volt, rengeteg tisztítatlan szennyvíz terhelte a Dunát. 1986-ig csak a dél-pesti telep üzemelt, védve a gyakorlatilag állóvíznek tekinthető Ráckevei-Soroksári-Duna-ágot. A keletkező szennyvizek 90%-a tisztítatlanul folyt a Nagy-Dunába. Kettős feladatként jelentkezett az összegyűjtött szennyvizek tisztítása és a csatornahálózat további bővítése.

MB: És akkor el is érkeztünk a rendszerváltáshoz. Volt akkor valami érdemi változás a szakmai mindennapokban? Mi változott?

OT: A rendszerváltás a cég működésében, vezetésében nem hozott váratlan, gyors változást. A CSM ezt megelőzően is törekedett a racionális gazdálkodásra, szigorú belső utasítások szerint működött. 1993-ban az FCSM víziközmű-tulajdonos részvénytársasággá alakult, majd készült a privatizációra. A jogszabályi környezet változása az EU-csatlakozást követően felgyorsult, a műszaki vonalnak elsősorban a környezetvédelmi előírások szinte folyamatos változásához kellett alkalmazkodnia. Ebben az időben üzemeltetési főmérnökként vettem ki részemet a napi munkából.

A FŐMTERV vezetésével, az FCSM aktív közreműködésével elkészült a főváros szennyvízelvezetésének és -tisztításának hosszú távú koncepciója, mely lefektette a fejlesztések főbb irányait, célkitűzéseit.

Megépült az angyalföldi szivattyútelep szennyvízoldala és a vizeket az észak-pesti tisztítóra vezető 4 km-s nyomócsőpár, az új Zsigmond téri szivattyútelep mint a közeljövőben megépülő Budai Főgyűjtő kezdő létesítménye. Folyamatosan korszerűsödtek az átemelő- és szivattyútelepek, számos új is létesült. Az irányítástechnika és távfelügyelet terén is jelentős volt a fejlődés.

A szennyvíztisztításban előtérbe került a tápanyag-eltávolítás, sokat foglalkoztunk a telepek bővítésének, technológiai fejlesztésének alternatíváival. Dél-Pest bővítésének tervezésével

egyidejűleg nyilvánvalóvá vált, hogy a nagy terhelésű, eleven-szapos technológiával működő észak-pesti telepen is komoly, a műtárgyakat, a tisztítástechnológiát alapvetően módosító és kapacitásbővítő beavatkozásokra van szükség, ehhez is számba vettük a lehetőségeket. Bőven volt szép, érdekes feladat, igazi műszaki mézesbödönben éltünk kollégáimmal.

Víztermelési gyakorlaton 2015-ben

MB: A következő nagy változás a privatizáció lehetett. Hogyan változott meg akkor a cég élete, az Ön feladatköre?

OT: Vörös Ferenc, a cég igazgatója tudatosan készítette fel a vezetőket a privatizációra. Hangsúlyozta, hogy a cég iránti lojalitást meg kell tartani, bárki is gyakorolja a tulajdonosi jogokat. A cég szigorú belső előírásokkal korlátozott vezetői önállóság és egy-személyes felelősség keretében működött, ebből a szempontból a privatizáció nem rengette meg a vállalatot, a vezetők számára nem okozott leküzdhetetlen nehézséget.

A privatizációt követően a cég szervezete megváltozott, filozófiája az üzemeltető és a támogató funkciók elkülönítése volt, az addig vertikális jellegű szervezeti felépítést horizontális váltotta fel. Az új vezetés megbízott a korábbi vezetőkben, nem küldtek el senkit sem. A privatizációig én a két üzemeltető főmérnökség közül az egyiket vezettem. Ez a munkakör megszűnt, közvetlenül vezérigazgató-helyettesi irányítás alá kerültek a főmérnökségből újonnan megalakított főosztályok, szervezetek. Én az egyik

támogató funkciójú szervezet, a Fenntartási Főosztály vezetését kaptam feladatul.

A cég életében kiemelt hangsúlyt kapott a szigorú költséggazdálkodás, de ez nem mehetett az üzembiztonság kárára. Mint a Fenntartási Főosztály vezetőjének ebben volt szerepem. Az új főosztály tevékenysége szerteágazó volt, költséggazdálkodási szempontból igen fontos, felölelte a cég saját és külső karbantartási, felújítási tevékenységét és minden, nem üzemeltetéssel közvetlenül kapcsolatos műszaki tevékenységet (gépjárműpark, gondnokság, infrastruktúra stb.). Komoly szakmai hozzáértést és tapasztalatot kívánt meg az üzemeltető szervezetek kiszolgálása, ehhez segítségül lehetőséget kaptam, hogy a vezetőket magam válasszam meg, ez kulcsfontosságú volt. Sokat segített új munkakörömben és emellett 15-15 éven keresztül két víziközmű-üzemeltető leányvállalat ügyvezetői feladatainak ellátásában is, hogy korábban a Pénzügyi és Számviteli Főiskolán mérnök-üzemgazdász képesítést szereztem ipari szakon.

MB: Ha már szóba hozta a vezetőválasztást, akkor nem kerülhettem meg a kérdést: mi az Ön vezetőválasztási filozófiája, és ezt mennyire sikerült az FCSM keretein belül megvalósítani?

Nagyon fontosnak tartom most is, de mindig is így gondoltam, hogy egy közműszolgáltatónál a vezetői pozíciók betöltése lehetőleg belső erőforrásból történjen, legalábbis a műszaki területen. De a beszélgetésünk korábbi részében elhangzottak alapján talán ez nem is meglepő. Nem a vezető feladata, hogy megoldja a problémákat, feladatokat. De át kell láss a területét (szakmailag és földrajzilag is), ismernie kell a buktatóit. Egy-egy rossz döntésnek komoly műszaki és/vagy gazdasági következményei lehetnek, melyek a céget nagyon károsan érinthetik. Nekem az a nagy szerencsém, hogy az FCSM ezen filozófia alapján választja ki a vezetőit már jó ideje, így közvetlen munkatársaimban megbízom.

MB: Egyébként is sokat változtak az elvárt vezetői kvalitások az elmúlt 30-40 évben. Hogyan éli ezt meg?

OT: A ma műszaki vezetőjének a korábbiakhoz képest sokkal jobban át kell látnia a cég belső folyamatait. Ismernie kell a cég

gazdálkodását, az üzemeltetést szabályzó előírásokat, gazdasági és jogi környezetet. Minden lépéséről ezek figyelembevételével is kell döntenie.

MB: Mit tartott korábban és mit tart ma fő vezetői elvárásnak?

OT: Válaszd meg körültekintően a vezetőidet, és hagyd dolgozni őket. A hangsúly a kiválasztáson van. Az FCSM tevékenysége szerteágazó, a vezetőknek helyismerettel is kell rendelkeznie. Ezenfelül emberi tulajdonságainak, jellemének megismerése is nagyon fontos. Nem mindenki alkalmas vezetőnek. Amikor egy kolléga előlép, elmondom neki, hogy a kinevezésével nem lett sem okosabb, sem bölcsőbb, a felelőssége lett nagyobb. Fontos, hogy a vezető tudjon fegyelmet tartani, legyen tekintélye a beosztott dolgozók körében, becsülje, segítse őket. Természetesen szakmailag kiváló felkészültséggel kell rendelkeznie, a cég iránti elkötelezettségéhez sem férhet kétség. Beosztottait tekintse partnernek, hallgassa meg véleményüket, döntéseit ezután hozza meg, a végrehajtásban legyen határozott. Nagyon fontos a munkabírás, a kiegyensúlyozottság.

MB: Erre az időszakra tehető az elmúlt évszázad egyik komoly technológiai fejlődése, ennek a technológiai fejlődésnek az iparban való általános elterjedése. Az irányítástechnika, a műszerezettség és az informatika megjelenése hogyan hatott az FCSM-re?

OT: Forradalmian, mint a társ közműcégek többségére. Az FCSM mindig élen járt a technikai újdonságok bevezetésében, követte a telekommunikáció, a számítástechnika, az informatika fejlődését, élt az egyre megbízhatóbb műszerek alkalmazásának lehetőségével. Ez most is így van, azzal, hogy a változások a digitális technika robbanásszerű fejlődése miatt egyre gyorsabbak. Mindenhol csökkent az élőmunkaerő-szükséglet, viszont növekedett a jól képzett munkaerő iránti igény. Érdekes volt végigkísérni, hogyan jutott el a technika fejlődése a logarléctől a lézerszkennelt terepmodellel kombinált csatornahálózati lefolyás szimulációjáig.

MB: Vezetőként hogyan élte meg, hogyan kezelte a létszámleépítések nem mindig könnyű, néha szívszorító folyamatát?

OT: A létszámcsökkentés mindig lelkiismereti válságot okoz, ha megbízható, munkáját jól végző kollégától kell megválni. Vörös úr, a privatizációhoz való felkészülés során, a bértömeg-gazdálkodás bevezetését követően a létszámot úgy csökkentette, hogy a nyugdíjba vonult vagy kilépett dolgozókat nem pótolta. Ma is ez az általános gyakorlat. A privatizáció első évében került sor egyszeri nagyobb létszámcsökkentésre. Ezt az általános vezérigazgató-helyettes irányította úgy, hogy a céghez több éven keresztül lojális, jól felkészült, gyakorlott szakemberek állása nem került veszélybe. A felmondólevelek átadása ekkor sem volt könnyű. De ez volt a feladat.

MB: Az FCSM feladata Budapesten az árvízvédekezés végrehajtása is. Hogyan tekint erre a feladatra?

OT: Igen. Budapesten az árvízi védekezés a Fővárosi Önkormányzat feladata, végrehajtó az FCSM.

2002-ben, 2006-ban, 2010-ben és 2013-ban rekordmagasságú árvízszintek alakultak ki. Megbizonyosodtam, hogy az FCSM szervezete, mint egy szimfonikus nagyzenekar, működik nehéz, kritikus helyzetekben, kiváló a védekezés irányítása, a végrehajtás, a munkatársak tudják, mi a dolguk, és fáradhatatlanok.

Ehhez kapcsolódik egy nagyon szép élményem: 1997-ben egy mediterrán ciklon túljutott a Kárpátokon, nem várt árvizeket okozva. Államközi segítség keretében Lengyelországban a polgári védelemmel együttműködve az FCSM is támogatta a károk felszámolását. A védekezéshez odaérni már nem volt idő, de az árvíz levonulását követően még három hét múlva is több mint méteres víz borította Wrocław egyes városrészeit. Engem a második turnussal indítottak útnak, hálózatos célgépekkel, dolgozókkal, nagy teljesítményű szivattyúkkal.

Az első turnus emberfeletti munkát végezhetett, mert ottlétükkor az állapotok még rosszabbak voltak, mint amiket mi tapasztaltunk. A hálózatos kollégák gyakorlatának, tapasztalatainak, kreativitásának köszönhetően egyre több elöntött terület vált élhetővé, a lakosság nagy örömére.

Nagy területeket vízmentesítettünk szivattyúinkkal is. Az első CSM-s turnus vezetőjét és engem a polgári védelem Bátorságért Érdemjel kitüntetésre terjesztett fel, amit a BM-ben ünnepélyes

keretek között vettünk át. Úgy gondolom, ez a kitüntetés inkább a kollégáimat illette volna. Nyugdíjba vonulásomig őrzöm.

MB: Az üzemeltetői munka mellett mindig is tagja volt szakmai szervezetnek, szervezeteknek. Miért volt ez fontos?

OT: A Szövetség képviselőjeként a 90-es, 2000-es években hozzáértő vízi közműves kollégákkal együtt részt vettem több jogszabály előkészítésében. A hosszas előkészítés során folyamatos volt a konzultáció az illetékes minisztériumok vezető beosztású szakembereivel és a társszakmai szervezetekkel. Az együttműködés sikeres és a víziközmű-cégek számára is hasznos volt. Hasznosnak ítélem meg tevékenységemet a Műszaki Bizottságban is, főleg abban az időben, amikor a tagok, a szakemberek túlnyomó része még inkább ivóvízes irányultságú volt.

MB: Kitekintve kicsit a munka melletti világába, maradt valami a gyerekkori kórustagságból vagy uszodai világból? Vagy más szolgálja a kikapcsolódást, feltöltődést?

OT: A zene szeretete megmaradt, már csak hallgatom, nem gyakorlom, de ennek is eljön majd az ideje. Az uszodai sporttal már a gimnázium végén szakítottam, nem fértek már bele az életembe a napi edzések, a hétvégi meccs. Lengyelországban kevesebb volt az uszoda, nem úgy volt, mint Óbudán, ahol a nevelődőző az utcáról összeszedte a gyerekeket, és elvitte a szomszédos uszodák egyikébe. De a mindennapi mozgás az egyetemi évek alatt is megvolt, és havi egy-két alkalommal a többnapos túrázás is a Wrocławtól nem túl messzi hegyekben.

Most heti egy-egy alkalommal tenisz és ulti a baráti társasággal. Sokat sétálunk feleséggel városnéző-fényképező túrákon. További kikapcsolódás a fotókönyvek készítése és történelmi könyvek olvasása az ókorról, a kora középkorról és a magyarok múltjáról. A legnagyobb öröm a családi találkozó a gyerekekkel és unokákkal.

MB: Köszönöm az interjút.